

מצע סביבתי – התנועה הסביבתית בישראל

ביום שלישי, 31 באוקטובר 2023, יערכו בישראל הבחירות לרשויות המוניציפליות. ביום זה יעמדו לבחירה ראשי הרשויות המקומיות וחברי המועצות.

לראשי הרשויות ולחברי המועצות שייבחרו תהיה השפעה רבה על איכות החיים שלנו – בעידן של משבר אקלים, גידול מתמיד במספר התושבים ושיאי ציפוף. בואו נדאג שהם ייקחו אחריות!

מסמך זה מיועד לך – פעילה ביישוב או מועמד.ת לרשות המקומית. במסמך זה איגדנו, ארגוני סביבה, סעיפים מוצעים למצע כדי להבטיח רשות בריאה, טובה ומקיימת.

אקלים וסביבה

- **חברו בין היישוב לטבע - זה ימנע אסונות ויבטיח חיים בריאים יותר.**
הגדירו היטב את גבולות השטחים הבנויים, ושמרו את השטחים הפתוחים. זה יצנן את הערים שרותחות מעומס החום ומוצפות מסופות וגשמים אגרסיביים. התחייבו לתוכניות להיערכות לשינוי אקלים, שמשמשות בפתרונות מבוססי-טבע: הצללה משמעותית על ידי עצים וגינות בר-קיימא, שיקום נחלים ויצירת אזורי חלחול. קדמו תכנון והקמה של אתרי טבע עירוניים, לשמירה על ערכי הטבע בעיר ולקידום אתרים לפנאי ונופש ולחיבור לטבע לתושבים, במרחק נגיעה.
- **טפחו את הטבע המקומי - זה נותן אוויר לכולנו. בטח שמתם לב ששטחי הטבע בעיר נעלמים תחת פיתוח אגרסיבי.** דאגו לתכנון ולביצוע ששומרים עליהם - זה הבסיס להגנה על הטבע הישראלי והמקומי, להתאווורות ולקיחת אוויר, לבריאות ושלווה, ליצירת גאווה וחיבור מקומיים ולחינוך לאהבת הטבע והאדם. זהו ואתרו את אתרי הטבע הנמצאים בשטח היישוב (נחלים, חורשות ויערות, גבעות ונקודות תצפית, שלוליות חורף וכו'). נכסים אלה יהפכו, עם טיפוח והגנה, לאבן שואבת ולמשאב עבור התושבים והעירייה.
- **קדמו תוכנית עירונית להגנה על עצים ותיקים.** סמנו עצים לשימור, פצלו את תפקיד פקיד היערות העירוני מתפקיד ראש אגף שפ"ע כדי למנוע ניגוד עניינים, שתפו את הציבור והנהיגו שקיפות בתהליכי כריתת עצים, מניעת גיזום אגרסיבי ועוד.
- **קדמו גינות בר-קיימא.** הרשות תטפח גינות התומך במגוון ביולוגי במרחב הציבורי, ותפעל על ידי הסברה ורגולציה ליישום עקרונות דומים בגינות פרטיות, ולהוצאת רעלים המסוכנים לבעלי חיים ולאדם מהמרחבים הציבוריים.

- **קדמו מהלכים להגברת העצמאות האנרגטית של היישוב.** זה לא סוד שהעיר היא זללנית אנרגיה שסובלת יותר ויותר מנפילות מתח. בעידן ההתחממות, קחו אחריות על התייעלות אנרגטית, בנייה ירוקה ושילוב אנרגיות מתחדשות על גגות וחזיתות מבנים, בדרכים ובשטחי הציבור, ואיתם שלבו המון צל מצמחייה. עצמאות אנרגטית תייצר לרשות חיסכון כספי משמעותי, שיאפשר להוזיל תשלומים המושגים על תושבים או להשקיע בתוכניות ושירותים לטובת התושב.
- **קדמו הערכות לשינוי אקלים.** הרשות תקבע יעדים מקומיים מחייבים להפחתת פליטות של גזי חממה, וכן תאמץ תוכנית היערכות לשינוי האקלים. במסגרת זו שלבו בפעילות הרשות יעדים להפחתת פליטות הנובעות מתחבורה, ממערכות המזון העירונית, מצריכת אנרגיה ועוד.
- **הובילו גמישות בתכנון בכל מה שקשור לשימושי קרקע, כדי לאפשר הגנה על עצים ותיקים.** הקימו גינות ציבוריות ויערות-מאכל על שטחים שנועדו לבנייה. שלבו באופן מרבי, ובכל חלקי הרשות, שטחים פתוחים, עצים נותני צל וצמחייה בת-קיימא ומגוונת.
- **שמרו על הנחלים ועל חופי הים.** עשו זאת כדי לאפשר לתושבים שלנו ליהנות מים וחופים נקיים מפסולת ומהזרמת שפכים, וקדמו פעולה יזומה נמרצת לניקוי זיהום שכבר נגרם.
- **הוציאו את הפלסטיק החד-פעמי מהרשות המקומית.** הפסיקו את הרכש והשימוש בכלים חד-פעמיים במוסדות הרשות ובמשרדיה, וקדמו מעבר כולל לרב-פעמי. אסרו על הכנסת כלים חד-פעמיים לחופים, פארקים ונחלים שבתחום הרשות, העבירו את כל אירועי התרבות שמפיקה הרשות לכלים רב-פעמיים. הפסיקו את השימוש בכלים חד-פעמיים במוסדות החינוך - גנים, בתי ספר ומוסדות אקדמיים בתחום הרשות.

- **הפסיקו את השימוש בדשא סינתטי וביריעות צמיגים ממוחזרים בכל מוסדות החינוך והשטחים הציבוריים.** יריעות סינתטיות מפלסטיק ומצמיגים ממוחזרים הן מפגע בריאותי: הן מכילות עשרות כימיקלים מסוכנים, וגורמות למפגע סביבתי שכן הן משחררות כמויות של מיקרו-פלסטיק המזהמות את הסביבה ואת מקורות המים, וכן תורמות לאיי חום עירוניים ולדחיקת הצמחייה הטבעית. להרחבה.
- **ניהול אוכלוסיית חיות הבר.** הפעילו כלים מניעתיים להשבת האיזון האקולוגי העדין והחשוב שהופר עם ההתערבות האנושית ובמיוחד עם התפתחות היישוב. מכיוון שבתוך המערכת האקולוגית ישנם יחסי גומלין בין האורגניזמים השונים, כאשר יש פגיעה באחד ממרכיבי המערכת, כל המערכת נתונה לסיכון. יושם דגש על סניטציה ועל עקרונות של שמירת טבע בחמלה, בהתאם לידע המדעי והמקצועי בנושא.
- **מניעת זיהום אור.** זיהום אור מוגדר ככל תאורה במקום, בזמן או בעוצמה שהם מעבר לנדרש, והוא משבש מערכות ביולוגיות, וגורם לפגיעה בריאותית בבעלי חיים ובבני אדם. הרשות תיישם את מסמך הממונה על הקרינה הסביבתית במשרד להגנת הסביבה בעניין זה.

תכנון

- **שתפו אותנו בתכנון - לתושבים יש הרבה רעיונות סביבתיים וטובים.** חזקו את מעורבות הציבור בתכנון, וקדמו שקיפות ושיתוף בתכנון. יש מוחות מקומיים נהדרים שמכירים את היישוב כתושבים, ויתרמו רבות לפיתוח המרחב היישובי ולשימורו.
- **התחדשות עירונית היא הזדמנות לתיקון מרחבי החיים שלנו.** היא הזדמנות ליצור סביבות חיים עשירות יותר ובטוחות יותר, המאפשרות יותר הזדמנויות של תעסוקה, מסחר ושירותים.
- **בעלו להתחדשות היישוב ולא להתפרשותו לשכונות חדשות, שמשמען ביזור היישוב וצמצום כמות ומגוון השירותים הניתנים לתושב.**
- **קדמו תמהיל שימושי קרקע שיעזור לחזק את הכלכלה המקומית ויאפשר גידול משמעותי של מקומות תעסוקה במגוון תחומים.**
- **בעלו להבטיח יחידות דיור במגוון גדלים, ונעניק יתרון כלכלי ליחידות דיור קטנות.** על מנת להימנע מהעמסה תכנונית המקבעת ומגבילה גמישות בפיתוח, נקדם חלקות קטנות ועבודה מול יזמים רבים, מהלך שיבטיח תחרות וגיוון שחקנים בשוק. נבטל את תקן המינימום לחניה באזורים מוטים תחבורת המונים.
- **קדמו פיתוח מעורב שימושים.** פיתוח כזה יאפשר קיום לעסקים קטנים ולשימושים ציבוריים אחרים בקומות הקרקע ברחובות המרכזיים, ויאפשר נגישות לשירותים למגוון משתמשים, תוך השארת הרחובות העורפיים שקטים.
- **קדמו בנייה מרקמית צפופה ומניעת "מגדלים בפארק" מוקפי חניות.** נזכור כי רצף בינוי ובו כניסות מגוונות, מאפשר הליכה בטוחה ועניין (למשל לעומת הליכה ליד מגרש חניה נטוש או חומה), ועל כן נקדם, כחלק מהדרישה ליזמים, התחדשות עירונית המתייחסת למרחב הציבורי ולחיבור אליו.

תחבורה, תנועה ונגישות

- **קדמו עיר הליכתית. המטרה היא מרחב חיים ובו מירב צורכי היום-יום במרחקי הליכה בטוחים ונוחים.** לשם כך תקודם רשת רחבות צפופה ומוצללת (בהתאמה לתוכנית הלאומית להצללת המרחב הציבורי בישראל) המאפשרת מעבר נוח ממקום למקום - קודם כל להולך הרגל, ומשם לכלי התניידות משלימים. חיזוק הרשת יתבצע על ידי התחדשות עירונית, תקצוב ותחזוקה.
- **חזקו את רשת התחבורה הציבורית בעיר והרחבת שעות הפעילות שלה.** הוסיפו תשתיות לתחבורה מקיימת בדרכים מרכזיות, כגון רשת נתיבי תחבורה ציבורית, רשת שבילי אופניים (עליהם ייסעו גם קורקינטים למשל), הצללה של תחנות אוטובוס ועוד.
- **הובילו מהלך רשותי לאיסוף פניות תושבים בנוגע לתחבורה הציבורית ביישוב.** הקשיבו לתושבים ואיספו את פניותיהם. טפלו בנושא מול משרד התחבורה כדי לייצג בצורה אפקטיבית את הצרכים בשטח.
- **הובילו חשיבה מחודשת על מסלולי קווי האוטובוס העירוניים ומיקומם.** מהלך כזה ייעל את התחבורה הציבורית ביישוב ויסייע בהתאמתה לצורכי התושבים.
- **קדמו מעבר לאוטובוסים חשמליים, בשיתוף פעולה עם משרד התחבורה והמשרד להגנת הסביבה.** אוטובוס חשמלי מביא להפחתה של בין 60% ל-80% בפליטות גזי החממה, מפחית פי שלושה את מטרדי הרעש, ואינו פולט זיהום כלל במרכזי האוכלוסייה. שימוש באוטובוסים מאופסי-פליטות ישפר את איכות האוויר בערים, יצמצם מטרדי רעש, יצמצם פליטות גזי חממה, ישפר את תפיסת התחבורה הציבורית בציבור ויקל על הליכי התכנון למתקני תחבורה ציבורית חדשים.
- **הובילו למינוי מנהלת תחום תנועה מקיימת בעיר וקדמו הכנת תוכנית אסטרטגית לקידום תחבורה מקיימת בעיר.**
- **התחייבו לעבודה מסודרת ורציפה עם כלל הגופים הרלוונטיים לתחבורה בעיר.** שתפו פעולה באופן שוטף עם משרד התחבורה, רכבת ישראל ומפעילות התחבורה הציבורית לשיפור השירות בעיר.

ביטחון תזונתי

- **התאימו את ההסעדה במערכות החינוך להנחיות התזונה הלאומיות.** דאגו ליישם את הוראות התקנות לפיקוח על איכות המזון ולתזונה נכונה בצהרונים, תשע"ז-2017, תוך השתדלות להעביר מסגרות חינוך, בשיתוף ההורים, לאפיק תזונה מהצומח בתקנות אלו.
- **שפרו את נגישות התושבים למזון טרי בריא מהצומח.** קדמו זאת באופן גורף, ודאגו במיוחד לאוכלוסיות נזקקות. הקפידו שסלי מזון וסיוע עירוני בתחום המזון יותאמו לסל המזון הבריא של משרד הבריאות, ובכל מקרה לא יכללו מזון לא בריא.
- **הרחיבו את הרכש של מזון בריא מהצומח.** הרשות תקדם רכש מזון מן הצומח על חשבון רכש של מזון מהחי, ובכך תפחית את טביעת הרגל הסביבתית והפחמנית שלה. כיבוד בישיבות ובאירועים יתבסס על מזון בריא מהצומח.
- **שלו במכרזים עירוניים ובגופים הנתמכים על ידי הרשות, דרישות שעניינן הגדלת ההיצע של מזון בריא מהצומח.** ניתן להיעזר לעניין זה בתהליך "הרכש הירוק" להתאמת מכרזי ההסעדה הממשלתיים להנחיות התזונה, שמשרד הבריאות מוביל בשיתוף עם המשרד להגנת הסביבה. המהלך יתבצע תוך ליווי מקצועי, ותוך עידוד הלקוחות לבחור באופציות בריאות מהצומח.

חינוך

- **קדמו חינוך מבוסס-מקום - כדי שהילדים שלנו ירצו להמשיך לחיות כאן.** יש לנו הרבה במה להתגאות, לכן חשוב שהחינוך המקומי יחזק תרבות יישובית שמחוברת לטבע ולמקום - צעד כזה יוצר חיבורים בתוך הקהילה, מעצים את החוסן החברתי, מעורר גאווה מקומית ובונה מקום שהוא בית לרווחה אמיתית.
- **קדמו חינוך לתזונה בריאה ובת-קיימא בבתי הספר.** הרשות תשלב בבתי הספר תוכניות חינוכיות העוסקות בתזונה מקיימת, כולל במסגרת השתלמויות מורים ומפגשי הורים.
- **הובילו חינוך לחמלה.** פעלו להטמיע בכל מערכת החינוך העירונית את ערכי החמלה לטבע, לסביבה, לאדם ולבעלי החיים. הרשות אף תוודא שיום כדור הארץ ויום זכויות בעלי החיים יצוין במערכת החינוך בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך.
- **הקימו מערך חינוך והסברה משמעותי לשמירה על ניקיון, הפחתת צריכה, הגברת השימוש החוזר ומיחזור.**

הגנה על בעלי חיים

- **פעלו לקבלת מלוא הסמכויות לאכיפת חוק צער בעלי-חיים.**
דאגו לאכיפה קפדנית שלו בתחום העיר, בהתאם לחוק האכיפה הסביבתית ולחוק העבירות המינהליות.
- **הובילו ניהול האכלה, עיקור וסירוס של כלבים וחתולים.** לחתולים, ולמזון המפוזר עבורם, יש השפעה ישירה על חיות הבר בשטח הרשות. על כן חשוב לפעול לעיקור וסירוס חתולים בצורה מסודרת ומוסדית, מאסיבית ועקבית. כמו כן ייש למנוע האכלה ישירה של חיות בר ולעודד האכלה מנוהלת של חתולים (ובכלל זה תחנות האכלה מסודרות), באופן שימנע גישה של חיות בר אל האוכל.
- **הובילו פעולות תשתית ותחזוקה למניעת פגיעה בחיות בר.**
פעולות תשתית ותחזוקה בסיסיות ביישוב יכולות לפגוע באופן ישיר בחיות בר או לחילופין למנוע פגיעה בהן, באמצעות: סגירה של בורות תקשורת ברחבי הרשות (למניעת נפילה ולכידה של בעלי חיים); התקנת גופי תאורה הממקדים את האור כלפי מטה כך שיאיר על השביל / כביש וישאיר את המרחב חשוך; גיזום של צמחייה עירונית מחוץ לעונת הקינון כדי למנוע פגיעה בגוזלים, ויידוע הציבור באמצעות עלוני הסברה וחינוך.
- **בססו נוהלי פינוי בעלי חיים בעת הריסה ובנייה של מבנים.** כל בנייה על שטחים פתוחים או לא מוכרים משמעה הקטנת בתי הגידול של חיות בר. עם זאת, גם כאשר בונים אפשר למנוע את הפגיעה הישירה בחיות הבר, על ידי איתור ופינוי של בעלי חיים קטנים הנמצאים בשטח או בתוך בניין המיועד להריסה, ובהם זיקיות, עטלפים וגוזלים. עודדו יזמים לבצע סקר ערכי טבע (הדבר אף מעניק ניקוד על פי תקני הבנייה הירוקה). קיימים גופים המבצעים את הסקר ואף מפנים את בעלי החיים. במסגרת הרשות, פעלו לחייב את היזמים לבצע פעולות אלו ולשלם את העלות הסמלית של הפינוי.

- **הובילו ניהול אחראי של פסולת וסניטציה.** שמירה על ניקיון העיר מועילה לכול - גם לבני האדם הנהנים מהמרחב וגם לחיות הבר שנמנעת מהן אכילה של מזון עודף ושל חיכוך עם פסולת המסוכנת להם. סניטציה מונעת גם את כניסתן של חיות בר לא רצויות לתוך שכונות (בייחוד תנים וחזירי בר). עיגון פחים וסגירתם הוכיחו את עצמם בירושלים, בטבעון ובחיפה. בנוסף, חשוב להקפיד על ניקיון הפארקים והגנים בסוף כל יום. למידע באתר טבע Biz
- **פעלו לטיפול בנושא פינות חי.** הרשות לא תפתח פינות חי חדשות (לא על ידי הרשות עצמה ולא במערכת החינוך). זאת, לאור הבעיות החוזרות ונשנות במתן תנאים הולמים לבעלי חיים בפינות חי, וההעדפה החינוכית ליצור היכרות בין ילדים לבעלי חיים במקום המחיה הטבעי של בעל החיים ולא בתנאי שביה. בפינות חי קיימות תהיה הקפדה על מתן תנאים הולמים, חינוך לכבוד לבעלי החיים ומניעת רבייה. פינות החי הקיימות ייסגרו בהדרגה תוך מציאת פתרונות הולמים לבעלי החיים. הרשות לא תשתף פעולה עם "פינות ליטוף ניידות" ועם "חוגי חיות" במוסדות החינוך ובאירועים, לאור המצוקה המובנית שבניוד בעלי חיים והערך החינוכי השלילי של פעילויות כאלו.

רוצה לייצר שינוי ברשות המקומית שלך?

לפרטים נוספים:

חן ברדה כפיר, מנהלת תחום רשויות מקומיות local@sviva.net

www.muni2023.com

**בואו נדאג שהבחירות הקרובות יהיו נקודת מפנה
לרשויות מקומיות בישראל ולתנועה הסביבתית בפרט.**